

Fiskeri- og kystdepartementet
Pb 8118 Dep
0032 Oslo

Deres ref.: 200601874/sjo

Vår ref.: FNH 2006/00024/RF
BPF200500108-13/OB

Oslo 02.10..2006

Høring av NOU 2006:16 – Strukturvirkemidler i fiskeflåten

Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen viser til departementets brev av 21. august 2006 vedlagt Strukturutvalgets forslag til strukturvirkemidler i fiskeflåten. I det følgende vil vi gi våre synspunkt på utvalgets arbeid og konklusjoner.

Bakgrunn

Fiskerinæringen er en internasjonal næring som på basis av internasjonale fiskeressurser konkurrerer på de samme felt, om den samme fisk og senere om de samme kundene i et globalt marked for fisk. Rammebetingelsene i Norge og strukturpolitikken kan ikke sees isolert fra rammebetingelsene i andre land med konkurrerende fiskeri. En økende konkurranse på det globale markedet for fisk vil medføre at tiltak som svekker lønnsomheten eller hindrer nødvendig fornyelse av flåte vil svekke fiskerinæringens generelle konkurranseevne og posisjon internasjonalt. Strukturen og rammebetingelsene generelt i fiskerinæringen har ikke i tilstrekkelig grad fremmet større og robuste enheter som er slagkraftige internasjonalt.

Etter vår oppfatning tilsier både bedrifts- og samfunnsøkonomiske hensyn at den betydelige overkapasitet som i dag fortsatt kjennetegner fiskerinæringen, reduseres slik at hver enkelt driftsenhet oppnår et kvotegrunnlag som gjør det mulig med lønnsom og rasjonell drift. Dette er nødvendig for å kunne opprettholde en forsvarlig fornyelsestakt i flåten, for å holde et teknologisk forsprang og for å kunne tilby konkurransedyktig lønn, komfort og sikkerhet for mannskap, fangst og utstyr. Fiskerinæringen må sikre rekrutteringen framover, og særlig konkurransen fra oljenæringen er hard å møte. Evne til bærekraftig fangst og kvalitetsmessig håndtering og transport av fangst, er også viktige elementer som tilsier større, driftsøkonomiske og rasjonelle fartøy. Fangstleddet er første del i en verdikjede for viktige matvarer og blir stilt ovenfor stadig større krav fra markedet med hensyn til bærekraftig fiske, sporbarhet, kvalitet og matvaresikkerhet.

Langsiktighet og forutsigbarhet

Fiskerinæringens rammevilkår og muligheter for lønnsom drift og utvikling er av avgjørende betydning for bankenes engasjement i næringen. Bankene har lagt vekt på stor grad av politisk konsensus om viktige strukturtiltak for å redusere overkapasitet og bedre driftsgrunnlaget for de ulike fartøygruppene de siste 20 år. Forutsigbarhet og langsiktighet på dette området er av stor betydning for bankenes finansielle medvirkning i næringen.

Finansnæringens organisasjoner kan ikke se at mange av forslagene fra strukturutvalget vil støtte opp under behov for langsiktighet og forutsigbarhet i næringen. Vi advarer sterkt mot store endringer i de offentlige reguleringene av norsk fiskerinæring som vil rokke ved disse grunnpilarene. Etter vårt syn er slike endringer og tiltak ikke bare en trussel mot framtidig konkurransevne og lønnsomhet i næringen, men også på sikt en trussel mot distriktene og bosetting. Uten en effektiv fiskerinæring som sikrer nødvendig avkastning og lønnsevne, vil fiskeriarbeidsplasser falle bort. Det vil være svært uheldig for hele kyst-Norge og også for de kredittinstitusjoner som har valgt å satse på finansiering av denne næringen. Næringsaktørene og bankene trenger stabilitet og forutsigbarhet som går utover de politiske valgperiodene.

Strukturutvalgets mandat og sammensetning

Strukturutvalget har hatt i oppdrag å fremme forslag til en strukturpolitikk som ivaretar målsettingene om å sikre fiskeressursene som felles eiendom, sikre en fiskeflåte som bidrar til aktivitet langs hele kysten og som sikrer en flåte som er moderne, variert og lønnsom. Utvalgets mandat dekket også spørsmålet om hvordan strukturtiltakene bør være finansiert.

Særlig på denne bakgrunn finner FNH og Sparebankforeningen igjen å måtte beklage at Fiskeri- og kystdepartementet ikke ville imøtekomme finansnæringens anmodning om å bli representert i utvalget, som for øvrig ble relativt bredt sammensatt. Finansnæringen har betydelig interesse i flere av de tema utvalget har behandlet uten å få reell innflytelse på utfallet av dette.

Strukturvoteordning

Som grunnlag for sine forslag knyttet til strukturordningene har utvalget analysert virkningene av nåværende strukturvirkemidler i fiskeflåten. Konklusjonene viser at strukturordningene har vært effektive med tanke på å redusere overkapasitet i form av antall fartøy og fangstkapasitet. Den gjenværende flåten framstår som mer moderne enn før, og ordningene synes å være samfunnsøkonomisk lønnsomme.

Et bredt flertall i utvalget anbefaler på denne bakgrunn fortsatt strukturvoter for fartøy over 11 meter, både i kyst- og havflåten. Samme brede flertall anbefaler at kondemneringsordningen videreføres for fartøy mellom 10 og 11 meter, mens det for fartøy under 10 meter ikke anbefales noen kapasitetsreducerende ordninger.

Finansnæringen støtter disse flertallskonklusjonene. FNH og Sparebankforeningen mener strukturordningene snarest bør videreføres, slik de var før den midlertidige stansen ble innført i fjor.

Vi registrerer likevel at de tre grupperinger i utvalget foreslår ulike endringer i strukturordningene som etter vårt syn kan bidra til at den nødvendige omstrukturering av fiskerinæringen stopper opp eller tar lengre tid, noe som er uheldig. Målsettingene for strukturpolitikken synes også å være ulikt vektlagt blant utvalgets medlemmer. Vi mener at en grunnleggende forutsetning for aktivitet langs kysten er at vi har en flåte som kan bidra til bærekraftig ressurshøsting bestående av moderne, trygge og lønnsomme enkeltfartøy.

Finansnæringen vil gi full støtte til forslagene fra gruppe tre som anbefaler tidsavgrensede strukturvoter og som innebærer at den positive struktureringen næringen var inne i, kan fortsette omtrent som før.

Etter at offentlige kondemneringsordninger i stor grad er avvirket, er nåværende strukturordninger i hovedsak privat finansiert. Det er de enkelte fiskebåtrederiene som bærer full økonomisk risiko og ansvar for at ordningene blir vellykkede og over tid slår ut i bedre og mer lønnsomt driftsgrunnlag. Strukturingskostnadene i form av høyere priser for strukturkvoter, har steget betraktelig og rederiene som har benyttet seg av ordningen har påtatt seg stor gjeld. Samtidig er det en kjensgjerning at effektene av strukturordningene er langsiktige og vil virke over tid. Investeringene i strukturkvoter og finansieringen av disse, er gjort med et langsiktig perspektiv i forventning om at ordningene er langsiktige og ikke begrenses eller endres underveis. Endringer som innebærer kortere virketid eller andre sterke begrensninger, vil lett kunne medføre betydelige økonomiske tap både for reder, men i utsatte tilfeller også for finansierer av ordningene. Dette vil være særlig uheldig om norsk fiskerinæring som følge av dette vil kunne miste eller redusere sin finansielle kapasitet i en situasjon der fiskerinæringen står ovenfor en interessant utviklingsperiode med store muligheter for betydelig økt verdiskapning langs hele kysten. Å realisere dette verdiskapningspotensial vil forutsette betydelig lånekapital framover.

Også innføring av tidsbegrensning for framtidige kvoter vil ha uheldige virkninger. Det skapes usikkerhet rundt tildelingen av strukturkvoter etter 15 år. Usikkerheten forsterkes av stadige endringer i rammebetingelsene fra myndighetenes side. Denne usikkerheten bidrar til at både fiskerinæringen og finansnæringen vil være tilbakeholdne med å sette i gang nye prosjekter. Noe som innebærer at struktureringen stopper opp eller forsinkes vesentlig. Mange vil også kunne avvente kjøp i påvente av et politisk skifte og muligheter for nye endringer i strukturkvoteordningene.

Dersom verdiene av strukturkvotene skulle falle som en konsekvens av tidsbegrensning eller andre reguleringer, vil trolig videre strukturering stoppe opp da det ikke lenger vil være villig selger i markedet. Dette vil innebære at bedrifts- og samfunnsøkonomisk ulønnsom overkapasitet vil bli opprettholdt og bidra til redusert bærekraft i næringen. Dette vil igjen svekke næringens framtidige troverdighet og verdiskapningspotensial.

Finansnæringen tar sterk avstand fra å innføre endringer med tilbakevirkende kraft. En slik endring vil etter alt å dømme utløse en rekke rettstvister som både vil være omfattende, kostnads- og ressurskrevende og ta fokus i næringen bort fra rasjonell drift og utvikling. Konsekvensene blir således på mange måter de samme som ved en evt. stans i strukturordningene.

Ressursrente

I spørsmålet om å sikre fiskeriressursene som felles eiendom deler utvalget seg i to. Flertallet anbefaler tidsbegrensning på 15 år for strukturerte kvoter, mens mindretallet anbefaler ingen tidsbegrensning, men ressursrenteavgift til staten. Tidsavgrensningen til flertallet skal også gjelde allerede tildelte strukturkvoter.

Fiskerressurser kan sies å være fellesskapets eiendom mens fanget fisk er uomtvistelig fiskerens eiendom. Forvaltningen fremste målsetting må være å sikre et bærekraftig uttak, en rasjonell fordeling av kvoter og en strukturpolitikk som sikrer bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomhet i næringen.

Finansnæringen mener at mindretallets forslag om å innføre en ressursrenteavgift på profitt utover normalavkastning til arbeidskraft og kapital først kan bli aktuelt om en lykkes med struktureringen i næringen og kan være en måte å sikre vederlag til fellesskapet for å fiske på en begrenset ressurs som fellesskapet eier. Deler av ressursrenten fra fiskeriene benyttes i dag

som distriktspolitisk virkemiddel gjennom opprettholdelse av overkapasitet og en struktur med mindre og mer spredte enheter, noe som også fremgår av utvalgets utredning. Dette kan for så vidt bidra til spredt bosetting og aktivitet langs kysten, men vil over tid svekke fartøyenes driftsgrunnlag og lønnsomhet.

Finansnæringen vil imidlertid fremheve at de som i dag henter opp fisken ikke har fått alt ”gratis” slik noen synes å tro. De fleste har bygget opp sin virksomhet over mange år med stor arbeids- og kapitalinnsats og har i stor grad bidratt til å utvikle de kyststatsrettigheter som Norge har nytt stor gevinst av gjennom utvidede økonomiske soner.

Tidsuavgrensede strukturkvoter vil kunne være et av flere elementer som kan danne grunnlag for å hente ut ressursrente fra fiskeriene og et økt bidrag til fellesskapet. Innføringen av en eventuell ressursrente må imidlertid skje i kombinasjon med introduksjon av andre og nye muligheter for optimalisering av flåten. Slike optimaliseringsmuligheter må da gis til hele flåten, og ikke bare de som strukturerer. På hvilket grunnlag ressursrenten eventuelt skal beregnes og innkreves og vilkårene for å innføre den, må i tilfelle uansett være gjenstand for en egen utredning med egen høring.

Omfordeling kvoter og konsesjoner

Finansnæringen vil sterkt advare mot mindretallets forslag (gruppe 1) om en større samfunnsmessig kontroll med fordelingen av fiskeritillatelser. En samfunnsstyrt fordeling og omfordeling av kvoter vil ikke gi en effektiv og levedyktig fiskerinæring. Dessuten må det tillegges stor vekt at fiskerinæringens organisasjoner etter en lang prosess har kommet fram til omforente prinsipper for kvotefordeling mellom de ulike fartøy- og interessegruppene i næringen. Rokeringer og nye ordninger vil lett kunne føre til omkamp på dette området noe som vil være et betydelig tilbakesteg for næringen som helhet. Strukturutvalget har påvist at strukturordninger er en effektiv og god måte å begrense overkapasiteten i næringen på. Vi vil derfor advare mot andre kapasitetsregulerende tiltak og mekanismer.

Utvalget foreslår også andre tiltak som demper tempoet i omstruktureringen, bl.a. at det skal settes strengere tak på kvoter. Et fartøy i kystgruppen skal maksimalt kunne ha en kvote lik to ganger hjemmelslengdekvoten i enkeltfiskeri. Og det skal også vurderes hvor mange strukturkvoter et enkeltfartøy bør kunne ha. Strukturvoteordningen anbefales avkortet med 20 % i kystflåten. For å sikre en aktiv norsk fisker eid flåte anbefales disse kravene skjerpet. Finansnæringen går i mot slike forslag da dette bare forsinker den positive strukturutviklingen næringen var inne i. Strengere aktivitetskrav vil også gjøre det vanskeligere for yngre fiskere å etablere seg.

Finansnæringen vil avslutningsvis framheve at de forslag til endringer som nå er kommet i fiskeripolitikken må vurderes i sammenheng. Dersom det nå også legges opp til endringer i strukturordningen, vil lønnsomheten i næringen bli betydelig svekket.

Etter vårt syn viser utredningen at strukturtiltakene sikrer en moderne og lønnsom flåte, noe som er helt avgjørende for at Regjeringens mål om varig aktivitet langs hele kysten skal bli realisert. Skal fiskeriressursene sikres som felles eiendom, krever også det at man lykkes med struktureringen. På denne måten kan det skapes lønnsomhet utover normalavkastning til arbeidskraft og kapital, og dermed grunnlag for en ressursrenteavgift på sikt.

Med vennlig hilsen

Finansnæringens Hovedorganisasjon

Sparebankforeningen i Norge

Arne Skauge
Adm. direktør

Arne Hyttnes
Adm. direktør